

Niet remmen maar gas geven aub

2011/92
02 | 12 | 2011

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

De vakbonden betogen tegen de regering di Rupo I. Het is de kroniek van een aangekondigd protest dat drijft op onbehagen en frustratie. Er is onbehagen over bittere economische en budgettaire tijden; frustratie omdat de verantwoordelijkheid daarvoor bij anderen wordt gelegd. Banken en ratingkantoren zijn de boosdoeners; Europa de boeman die de lasten afwimpelt op zwakken. In zo'n sfeer wordt elk regeerakkoord, hoe evenwichtig of onevenwichtig ook, per definitie kop van jut.

Ik heb begrip voor de bekommernissen van de betogers. Maar ik denk dat ze de ernst van de situatie onderschatten en dat hun remedies die alleen maar zullen verergeren. Laten we vooreerst, voor eens en voor altijd, afrekenen met het beeld dat al het onheil te reduceren is tot de banken en de financiële markten. Was het maar zo simpel. De realiteit is complexer en problematischer. We beleven een combinatie van meerdere structurele crisissen tegelijk.

Uiteraard hebben de banken in 2007-08 de lont aan het kruitvat gestoken. Maar dat vat zat wel

boordevol poeder. De overheden, die allemaal zijn tussengekomen om de modale spaarder te beschermen tegen totale implosie, zaten zelf al diep in de schulden. Vele landen hebben veel te lang boven hun stand geleefd. 90% van de Belgische overheidsschuld dateert van vóór de crisis. Wanneer de crisis dan toeslaat, zit je snel in de gevarezone, met of zonder ratingagentschappen. Dan is er de collectieve zelfverminking genaamd Euro: een mix van jaren mank competitiviteitsbeleid en georganiseerde vastgoed- en kredietbubbels, geflambeerd met contraproductief crisismange-

“

90% van de Belgische overheidsschuld dateert van vóór de crisis. Feesten op kosten van de toekomst is voorbij en de feestrekening wordt gepresenteerd.

”

ment. De Euro heeft pijnlijk blootgelegd hoe armlastige Europese landen het economisch potentieel ontberen om hun schulden af te lossen. Feesten op kosten van de toekomst is voorbij en de feestrekening wordt gepresenteerd.

Daarbovenop komt dan nog de vergrijzing. In België hebben we lang ontkend dat daarvoor grote hervormingen nodig waren. Er was enige massage voor langer werken via het Generatiepact. Daarnaast rekenden we op het Zilverfonds: de afbouw van de staatsschuld tot 60% van onze economie in 2012 zou voldoende geld vrijmaken. We hebben gegokt en verloren: de staatsschuld zal hoger zijn dan 100%. We moeten in de moeilijkste budgettaire en economische context sinds de Tweede Wereldoorlog, terwijl Europa een existentiële crisis doormaakt, de hervormingen aanvatten die we altijd hebben uitgesteld.

Brugpensioen afbouwen, verhoogd pensioen inperken, activering bij werkloosheid aanscherpen, het tijdskrediet onder controle houden: het zijn allemaal onvermijdelijke en noodzakelijke maatregelen om mensen ietwat vlotter en langer aan de slag te krijgen en zo de lippen van de welvaartsstaat boven water te houden. Wie daartegen betoogt,

betoogt tegen slecht weer. Wie daarop het label van een “neoliberalerale” Europese aanval kleeft, kent zijn bronnen niet. Het volstaat bijvoorbeeld het eerste Burgermanifest van Guy Verhofstadt te nemen om helemaal andere privatiseringskoek te zien.

Wat Europa ons vraagt en wat de Belgische regering wil doen is een sociaaldemocratische bijsturing om de sociale zekerheid te handhaven. Desondanks hebben de vakbonden wel een punt. Met hen vind ik dat de huidige regeringsplannen onvoldoende perspectief bieden. We moeten inderdaad de riem aanhalen. Maar we moeten ook ons fiscaal stelsel diepgaand hervormen zodat het veel transparanter en zekerder wordt, zodat vele onzinnige achterpoortjes gesloten worden en er opnieuw helder kan gezien worden wie wat waarop betaalt. Daarvan geen spoor in het regeerakkoord.

Idem voor langer werken. Di Rupo I brengt ons een Generatiepact op steroïden, maar dat blijft in hetzelfde bedje ziek als de eerdere lichtversie. Er wordt aan de marge gesleuteld, maar er zijn geen systemische hervormingen die de arbeidsmarkt leeftijdsvriendelijker moeten maken voor ervaren werknemers. Wanneer het alternatief voor brugpensioen gewone werkloosheid blijft, begrijp ik het protest. Waar zijn loopbanen op

“

Men wekt de indruk dat snijden zal volstaan en men biedt geen alternatief. Wie dan de illusie koestert van een tijdelijk dipje dat alleen overbrugd moet worden, voelt zich snel geïsoleerd.

”

maat via een loopbaanrekening die ook loopbaanplanning en opleiding versterkt? Wanneer verbreken we de navelstreng tussen anciënniteit en loon, die jongeren kunstmatig goedkoop en ouderen kunstmatig duur houdt? Hoe gaan we het eenheidsstatuut voor arbeiders en bedienden realiseren zodat we eindelijk van het ontslagrecht een modern wedertewerkstellingsrecht maken?

Nog van hetzelfde in de werkloosheidsverzekering. Degressiviteit in de uitkeringen is goed, maar moet dienen om werkzoekenden met potentieel een duw in de rug te geven zodat ze sneller weer werk opnemen. Daarom moet degressiviteit afdoend en snel gaan. De regering gaat daarentegen voor de weg van de geleidelijkheid, waardoor pas na vier jaar maximum één derde van de uitkering vervalt. Degressiviteit is dan geen hefboom maar een besparing op personen die nagenoeg kansloos zijn geworden op de arbeidsmarkt. We moeten ook zeer duidelijk het roer omgooien met de activering. Die moet niet alleen veralgemeend worden – zoals de regering zich terecht voorneemt – ze moet vooral verdiept worden. Er is nood aan een

progressief investeringsbudget dat de degressieve uitkeringen kan compenseren en zich uiteindelijk, bij mislukking, in een banenplan transformeert. De voorgenoemde regionalisering van de bestaande banenplannen laat dat toe, maar het regeerakkoord zegt er niets over.

Doordat de regering geen strategische structurele hervormingen in de steigers zet, ligt de klemtoon vooral op beperken en inperken. Men wekt de indruk dat snijden zal volstaan en men biedt geen alternatief. Wie dan de illusie koestert van een tijdelijk dipje dat alleen overbrugd moet worden, voelt zich snel geïsoleerd. Voor mij gaat de regering dus niet te ver: ze gaat niet ver genoeg en zet daarmee wat ze doet ten onrechte in een afbouwperspectief. Ooit zullen we echt met heropbouw beginnen. Het is jammer dat de vakbonden daarin vooral snog niet willen leiden. Ze staan op de rem terwijl ze gas zouden moeten geven. Ondertussen steekt de realiteit hen voorbij.

Marc De Vos

Hoofddocent UGent en directeur van het Itinera Institute
Twitter @devosmarc

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.